

Blå resept eller blåresept?

Blå resept og blåresept brukes om hverandre. Hva er riktig? Er betydningen lik, og skilles det mellom formene?

Leger kan skrive ut legemidler som har fått forhåndsgodkjent refusjon av legemiddelmyndighetene. Slike legemidler skrives ut på blå resept. Eller skal det være blåresept, det vil si som ett sammensatt ord, eller som to enkle ord? Stikkprøver viser at formene brukes om hverandre.

I forbindelse med syketrygdloven av 1956 ble det diskutert hvorvidt det skulle ytes bidrag til legemidler ved kroniske sykdommer som et velferdspolitisk tiltak. Etter langvarige drøftinger ble det først med virkning fra 1. juli 1960 fastsatt nye forskrifter for godtgjøring av utgifter til viktige legemidler. Som en administrativ ordning ble det bestemt at de legemidlene som det skulle ytes refusjon for, måtte forskrives på særskilt blankett. Blankettene var blå, og ordningen fikk derfor betegnelsen «blåreseptordningen» (1).

Blåreseptforskriften

Hvis vi ser på dagens lovverk, finnes blåreseptforskriften (2) hvor «blå resept» brukes i § 4a, mens § 10 har overskriften *Opplysninger på blåresepter*. Ordbruken er altså ikke helt konsekvent.

Statens legemiddelverk bruker primært «blå resept» på sine hjemmesider (3), med enkelte unntak, hvor «blåresept» (4, 5) og «blåreseptordningen» (6) har sneket seg inn. Det er stort sett konsekvent. Statens legemiddelverk kan få bistand fra Blåreseptnemnda (altså ikke Blå reseptnemnda), som oppnevnes direkte fra Helse- og omsorgsdepartementet.

Nettsiden *helsenorge.no*, som driftes av Helsedirektoratet, bruker også konsekvent blå resept (7), i alle fall nesten konsekvent (8).

Tidsskriftet

Ved søk på *tidsskriftet.no* gir «blåresept» 98 treff, mens «blå resept» gir 63 treff (søkeperiode fra 1.1. 2000 til 4.12. 2015), det vil si forholdet 3 : 2. Altså er det ikke helt konsekvent her heller.

I Tidsskriftets ordliste (9) står «blåresept» oppført slik at det er den foretrukne formen. I ordlisten henvises til en artikkel i Tidsskriftet nr. 20/1994 med tittelen *Alle blå resepter er ikke blåresepter* (10). Her står det: «Av filologene lærer vi at når et adjektiv skrives sammen med substantivet det står til, får vi ofte en innsnevring av betydning-

Illustrasjonsfoto: Jens Sølvberg/Samfoto

gen. Filologene har i alle år brukt som eksempel at «all rød vin er ikke rødvin» (...) Ordet «blåresept» (...) er et noe mer innsnevret og presist uttrykk enn «blå resept» (for Rikstrygdeverkets blå blanketter til forskrivning av medikamenter med refusjon). Vi kan med andre ord si at «alle blå resepter er ikke blåresepter».» Temaet er med andre ord ikke nytt.

Foreløpig konklusjon er at blå resept er den foretrukne formen hos myndighetene, mens Tidsskriftet foretrekker blåresept, men ingen er helt konsekvente og skiller dermed ikke mellom formene. En årsak kan være at det er liten risiko for forveksling. Et fellestrekk går dog igjen: Ved treledds-sammensetning (blåreseptordningen, blåreseptforskriften, Blåreseptnemnda) skrives det konsekvent som ett ord.

Medisinske ordbøker

I Gyldendals store medisinske ordbok (11) står oppslagsordet «blåresept» og defineres som en «medisinrekvisisjon fra lege om godtgjørelse av utgifter til viktigere legemidler». I Kunnskapsforlagets medisinske ordbok (12) står formen «blå resept» som defineres som en «resept som gir pasienter

med alvorlig og langvarig sykdom rett til å få refundert deler av utgiftene til enkelte legemidler og hjelpemidler i henhold til egne regler». Samlagets norske medisinske ordbok har verken blå resept eller blåresept som oppslagsord.

Når det gjelder allmennordbøker, står ingen av formene oppført i verken Bokmålsordboka/Nynorskordboka, Tanums store rettskrivningsordbok, ordnett.no (Kunnskapsforlagets ordboksamling på nett) eller Nyord i norsk (1982, 2012).

Rosa resept

Generelt får ordene ulik betydning avhengig av om de er sammensatte eller ikke, for eksempel normal fordeling versus normalfordeling og blind passasjer versus blindpassasjer. På samme måte kan man tenke seg ulike betydninger for henholdsvis blåresept, som en del av ordningen for forhåndsgodkjent refusjon, og blå resept, hvor blå er en tilfeldig farge på en resept, som et alternativ til for eksempel en hvit, grønn eller rosa resept. Jeg har for øvrig ikke observert at hvit resept eller grønn resept er blitt skrevet som sammensatte ord.

Grønn resept ble innført av daværende

helseminister Dagfinn Høybråten i 2003 og finnes fortsatt i normaltariffen (takst 101) og skal bidra til en sunnere livsstil. Som en digresjon kan også nevnes at rosa resept ble foreslått av AUF i Hedmark i 2006 som gratis prevensjonsmidler til kvinner mellom 16 og 25 år (13).

Blåmandag

Opprinnelig var – og er for så vidt fortsatt – papirresepten blåfarget, derav tilleggs-benevnelsen blå, men per i dag er den oftere i gråtoner eller svart-hvit, primært grunnet fargetonerbesparelser ved norske legekontor og sykehus, eller uten noen farge i det hele tatt som e-resept (elektronisk resept). Men blåfargen lever altså videre i beste velgående. Adjektivet blå i kombinasjon med et substantiv er i det hele tatt ganske populært, som blåmandag, blålus, blåbok, blånekte, blådress og blåpapir.

Og som en bonus har begrepet «på blå resept» (først og fremst som to enkle ord) utviklet seg videre, som «humor på blå resept» (14), «kunst på blå resept» (15), «demokrati på blå resept» (16) og den litt mer moderne «Tesla-rus på blå resept» (17). Uttrykket «blå resept» har over 10 600 treff i Retriever, en søketjeneste over norske aviser, tidsskrifter og andre medier. Ordet «blåresept» får over 1 200 treff i samme tjeneste, slik at det virker som om dette fag-

og blankettspesifikke uttrykket etter over 50 års eksistens har slått rot i allmennspråket.

Kashif Waqar Faiz

kashif.faiz@medisin.uio.no

Kashif Waqar Faiz (f. 1978) er spesialist i nevrologi, ph.d. og avdelingssjef ved Avdeling for akuttmedisin, Akershus universitetssykehus.

Litteratur

1. Norges offentlige utredninger. Piller, prioritering og politikk. Hva slags refusjonsordning trenger pasienter og samfunn? NOU 1997: 7. Oslo: Statens forvaltningstjeneste, Seksjon statens trykning, 1997. <https://regjeringen.no/contentassets/804a33957db44092ae8d44f4650f3b07/no/pdfa/nou199719970007000dddpdfa.pdf> (10.2.2016).
2. Lovdata. Forskrift om stønad til dekning av utgifter til viktige legemidler mv. (blåreseptforskriften) <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2007-06-28-814> (4.12.2015).
3. Statens legemiddelverk. Blå resept og pris. http://legemiddelverket.no/Blaa_resept_og_pris/Sider/default.aspx (4.12.2015).
4. Statens legemiddelverk. Revurdering og refusjonsstatus. http://legemiddelverket.no/Blaa_resept_og_pris/blaaresept_forhaandsgodkjent_refusjon/revurdering_av_refusjonsstatus/Sider/default.aspx (4.12.2015).
5. Statens legemiddelverk. Sending av legemiddel fra apotek. http://legemiddelverket.no/Import_og_salg/Salg-av-legemidler-i-apotek/Forsendelse-av-legemidler-fra-apotek/Sider/default.aspx (4.12.2015).
6. Statens legemiddelverk. Refusjonsbeslutninger.

http://legemiddelverket.no/Blaa_resept_og_pris/blaaresept_forhaandsgodkjent_refusjon/refusjonsbeslutninger/Sider/default.aspx (4.12.2015).

7. helsenorge.no. Blå resept, hvit resept og bidragsordningen. <https://helsenorge.no/legemidler/blaresept> (4.12.2015).
8. helsenorge.no. Forslag om kutt av noe forbruksmateriell i blåreseptordningen. <https://helsenorge.no/forslag-om-kutt-av-noe-forbruksmateriell-i-blaareseptordningen> (4.12.2015).
9. Ordliste. Tidsskrift for Den norske legeförening. <http://tidsskriftet.no/Innhold/Forfatterveiledningen/Spraak/Ordliste/B> (7.2.2016).
10. Stavem P, Brosstad F. Alle blå resepter er ikke blåresepter. Tidsskr Nor Lægeforen 1994; 114: 2423.
11. Lindsog BI. Blåresept. Gyldendals store medisinske ordbok. 2. utg. Oslo: Gyldendal, 2003.
12. Nylenna M. Blå resept. Medisinsk ordbok. 7. utg. Oslo: Kunnskapsforlaget, 2009.
13. Gratis prevensjon halverte aborttall. Østlendingen 5.3.2010. <http://ostlendingen.no/nyheter/hamar-dagblad/nyheter/gratis-prevensjon-halverte-aborttall/s/2-2.2757-1.4649633> (7.2.2016).
14. Humor på blå resept. Bergens Tidende 30.1.2011. <http://bt.no/nyheter/innenriks/Humor-pa-bla-resept-1754856.html> (4.12.2015).
15. Kunst på blå resept. Drammens Tidende 9.1.2008. <http://dt.no/kultur/kunst-pa-bla-resept/s/2-2.1748-1.3383181> (4.12.2015).
16. Demokrati på blå resept. Dagens Næringsliv 26.1.2016 <http://dn.no/meninger/debatt/2016/01/25/2141/Medier/demokrati-p-bl-resept> (7.2.2016).
17. Tesla-rus på blå resept. Dagens Næringsliv 11.3.2015. <http://dn.no/privat/2015/02/27/2153/Biltest/teslarus-p-bl-resept> (4.12.2015).

Mottatt 9.12. 2015, første revisjon innsendt 8.2.

2016, godkjent 10.2. 2016. Redaktør: Erlend Hem.